

Adresseliste

Trondheim, 05.08.2016

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2016/7435

Saksbehandler:
Veronica Sahlén

Kvote for lisensfelling av brunbjørn i 2016 - region 5, 6, 7 og 8

Miljødirektoratet fatter vedtak om lisensfelling av brunbjørn innenfor region 5, 6, 7 og 8 i 2016. Kvoten settes til totalt 7 bjørner, hvorav 1 bjørner innenfor region 5, 2 bjørner innenfor region 6, 1 bjørn innenfor region 7 og 3 bjørner innenfor region 8. Nærmere kvote- og områdeavgrensning følger av dette vedtak.

Lisensfelling er en skademotivert felling av et bestemt antall individer av en viltart, med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og der det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å kunne delta. Lisensfellingene iverksettes for å forhindre framtidige skader på husdyr og tamrein.

Et uttak av 7 bjørner vurderes ikke å være til skade for bestandens overlevelse, ettersom kvoten er innrettet slik at felling i hovedsak vil omfatte hanner utenfor reproduksjonsområdene.

Bakgrunn

Ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004), fastsatte Stortinget nasjonale bestandsmål for gaupe, jerv, brunbjørn, ulv og kongeørn, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004). Stortinget vedtok gjennom rovviltforliket i 2011, Representantforslag 163 S (2010-2011), at bestandsmålet på brunbjørn endres fra 15 til 13 årlige ynglinger nasjonalt. På bakgrunn av endring i nasjonalt bestandsmål for brunbjørn, er de regionale bestandsmålene endret i region 6 (Midt-Norge) og region 7 (Nordland).

Gjennom forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 7 er de regionale rovviltnemndene gitt myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling etter forskriftens § 10 når bestandene ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for hver enkelt art i regionene.

Rovviltforskriften § 7 (Generelle bestemmelser om vedtak fattet av rovviltnemnden):

"Rovviltnemnden har myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling etter forskriften § 8 og § 10 og kvote for jakt etter forskriften § 11 når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. Nemndens myndighet skal for ulv og bjørn baseres på de siste dokumenterte data om siste års ynglinger fra Nasjonalt

overvåkingsprogram for rovvilt, jf. forskriften § 3 tredje ledd. Tilsvarende skal nemndens myndighet for gaupe og jerv baseres på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de tre siste årene fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. (...)

Direktoratet viser videre til brev til Miljødirektoratet fra Rovdata datert 13. mai 2016 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn. Av rapporten fremgår det at det nasjonale målet om antall ynglinger av brunbjørn ikke er nådd for region 5, 6, 7 og 8.

Miljødirektoratet har myndighet til å fatte vedtak om alle former for felling og jakt dersom situasjonen tilsier det, jf. naturmangfoldloven § 18 og rovviltforskriften § 13. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse, og at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning.

Lovgrunnlaget

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for direktoratets vedtak i saken.

Naturmangfoldlovens formålsbestemmelse (§ 1) lyder:

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i enhver region.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnadene ved miljøforringelse. Vedtaket gjelder kvote for lisensfelling og det er ikke aktuelt å stille fordyrende vilkår i vedtaket. Direktoratet anser derfor ikke § 11 som relevant i saken.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, hvor det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (...) b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)

Vedtaket etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom, Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (...)

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. (...)

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Tidligere Direktoratet for naturforvaltning, nå Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Direktoratet for naturforvaltning kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt for gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6. (...)

Miljødirektoratet viser videre til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik.

Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ungekull av brunbjørn er ikke nådd for landet som helhet, og det regionale delmålet for hver region er heller ikke oppnådd. Kvoten og områdeavgrensning for lisensfelling i region 5 - 8 må fastsettes slik at dette ikke hindrer en vekst mot de fastsatte bestandsmål. Det skandinaviske bjørneprosjektet har beregnet at måloppnåelse på brunbjørn (da 15

årlige ynglinger) vil ta flere år og dette vil fortsatt være tilfelle selv om bestandsmålet er redusert til 13 årlige ynglinger.

Rovviltforliket i 2011 legger videre til grunn at det er et mål at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Dagens praksis med at de regionale rovviltnemndene har myndighet til å fastsette kvoter for lisensfelling for arter der regionalt bestandsmål er oppnådd videreføres. Samtidig er det understreket at også i de tilfeller der bestandsmålet ikke er nådd, skal rovviltnemndenes syn tillegges betydelig vekt. Direktoratet har mottatt anbefalinger fra rovviltnemndene i region 5 - 8 om kvoter og områdeavgrensning for lisensfelling av brunbjørn i 2016.

Rovviltnemndenes anbefalinger

Region 5

Rovviltnemnda i region 5 har gitt følgende anbefaling i møte den 3. mai 2016:

"Rovviltnemnda anmoder Miljødirektoratet om å fatte et vedtak om kvote for betinget skadefelling av brunbjørn i Hedmark i 2016. Nemnda anbefaler en kvote på fire brunbjørner.

Rovviltnemnda viser til at det i en del prioriterte beiteområder i Hedmark årlig er omfattende skader forårsaket av brunbjørn. Rovviltnemnda anmoder Miljødirektoratet om å åpne for lisensfelling av brunbjørn i Hedmark på eventuell gjenværende skadefellingskvote til høsten. Nemnda anser at det maksimalt kan felles fire brunbjørner totalt ved skadefelling og lisensfelling i Hedmark.

Rovviltnemnda viser til forvaltningsplan for rovvilt i Hedmark, og anbefaler at lisensfellingsområdet for bjørn avgrenses til grønn sone, samt blå sone vest for Glomma i Stor-Elvdal. I dette området inngår følgende kommuner i sin helhet: Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga, Os, Ringsaker, Hamar, Løten, Stange og Nord-Odal kommuner. I tillegg inngår de deler av kommunene Åsnes, Våler, Elverum, Åmot, Rendalen og Stor-Elvdal som ligger vest for Glomma, samt den delen av Engerdal kommune som ligger nord og øst for følgende grense: Fra riksgrensen og vestover langs rv 218 til Femundsenden, videre langs Femunden til Gløta og etter denne til Isteren. Videre nordover langs sjøens vestsida til Isterens nordende i Bjørnfjordvika, derfra over til Jonasodden. Videre nordover langs vestsida av Femunden til grensen til Os kommune."

Region 6

Rovviltnemnda i region 6 har gitt følgende anbefaling i brev 2. august 2016:

"Rovviltnemnda foreslår følgende kvote for lisensfelling av bjørn i 2016 for region 6:

- *Område uten mål om yngling av bjørn:*
  - *3 (tre) bjørner*
- *Område med mål om yngling:*
  - *0 (null) bjørner*
- *Binne med unge(r) samt hennes unger (uansett alder) er unntatt fra fellingstillatelsen."*

Region 7

Rovviltnemnda i region 7 har gitt følgende anbefaling i brev av 25. mai 2016:

"Rovviltnemnda legger til grunn at bestandsmålet for bjørn ikke er oppfylt i region 7 eller for landet som helhet, og at myndigheten til å vedta kvote for lisensfelling av bjørn i Nordland høsten 2016 derfor ligger hos Miljødirektoratet.

Rovviltnemnda i Nordland vedtar å sende en anbefaling til Miljødirektoratet om at det åpnes for lisensfelling av bjørn i Nordland høsten 2016. Rovviltnemnda anbefaler at det åpnes for lisensfelling av to bjørner i følgende deler av Nordland: Hele Sørfylket og hele Midtfylket, med unntak av i vedtatte yngleområder for bjørn.

Anmodningen sendes med bakgrunn i kjente registreringer av bjørn i fylket, tapsbilde til sau og rein og føringer i Stortingets rovviltforlik og vedtatt forvaltningsplan for rovvilt i region 7- Nordland. Vi ber om at det åpnes for lisensfelling i hele sørfylket og hele midtfylket med unntak av i vedtatte yngleområder for bjørn, jf. kartskisse.

I lys av praksis fra tidligere år vil nemnda særlig påpeke at vi ønsker at også de østlige delene av Saltdal kommune tas med i fellingsområdet da dette omfatter prioriterte beiteområder for sau og kalvingsland for rein, med svært høye tapstall."

Region 8

Rovviltnemnda i region 8 har gitt følgende anbefaling i brev av 2. juni 2016:

"Det anbefales ikke å åpne for jakt i A-områdene i Finnmark. Det anbefales en kvote på fem - 5 - bjørn i B-området i Finnmark, hvorav inntil to binner. Kvoten fordeles til 1 bjørn i B-området øst for Munkefjorden i Sør-Varanger kommune og inntil 4 bjørner i B-området i Finnmark for øvrig. Lisensfelling stoppes i Finnmark når to binner er skutt.

Det anbefales ikke å åpne for jakt i A-området i Troms. Det anbefales en kvote på én - 1 - bjørn i B-området i Troms."

Miljødirektoratet sin vurdering

Generelt om uttak av rovvilt:

Naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen setter de overordnede rammebetingelsene for uttak av rovvilt, og Stortinget har i rovviltforliket i 2011 presisert at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av disse bestemmelsene. Bernkonvensjonens artikkel 9 er sentral hva gjelder adgang til uttak av rovvilt for å beskytte bestemte interesser. Bestemmelsen inneholder to generelle vilkår i tillegg til flere spesielle vilkår. For at det skal kunne gjøres unntak fra artiklene 6 og 7 og gis tillatelse til felling av rovvilt, må begge de generelle vilkårene være oppfylt samt ett av de spesielle vilkårene. Det første generelle vilkåret er at det ikke finnes noen annen tilfredsstillende løsning. Det andre generelle vilkåret er at unntaket ikke vil være skadelig for bestandens overlevelse. Det mest aktuelle vilkåret er at unntaket skal avverge alvorlig skade på blant annet husdyr og tamrein.

Bestemmelsen er gjennomført i naturmangfoldloven § 18, som slår fast at det ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillates uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk bl.a. for å avverge skade på husdyr og tamrein. Vedtak om uttak kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Om lisensfelling:

I St.meld. nr. 15 (2003-2004) er det lagt opp til en økt vektlegging av lisensfelling og kvotejakt som framtidige beskatningsformer på rovvilt. Innenfor rammen av norsk lovverk og hensynet til

Bernkonvensjonens bestemmelser vil dette innebære at felling av brunbjørn kan foregå som lisensfelling. Bakgrunnen for dette er ønske om å utvikle jakt og fellingsformer som sikrer økt alminneliggjøring av rovviltartene og bred deltagelse av lokale jegere.

Stortinget har, gjennom rovviltforliket i 2011, sagt at det skal gis økt adgang til lisensfelling av hannbjørner slik at forekomsten av hannbjørner i prioriterte beiteområder reduseres. Ved siden av økte kvoter vil en utvidet lisensfellingsperiode være et moment som gir jegerne økt adgang til lisensfelling av brunbjørn.

Etter Stortingets rovviltforlik i 2011 ble lisensfellingsperioden for brunbjørn utvidet på en slik måte at fellingsperiodens start er 21. august. Dette samordner jaktstarten for brunbjørn med Sverige, samt at det vil gi en periode før elgjakta hvor brunbjørn kan jaktes mer spesielt og at det vil gi mulighet for å kombinere lisensfelling av brunbjørn med reinsjakt i områder hvor dette kan være aktuelt. Miljøverndepartementet (nå Klima og miljødepartementet) vedtok med umiddelbar ikrafttredelse regelendringen den 6. juli 2011, noe som medførte at starttidspunkt for lisensfelling av brunbjørn ble endret fra og med høsten 2011.

Vurdering av bestandssituasjonen for brunbjørn:

Offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet viser til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, rapport fra Rovdata 13. mai 2016 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn, rapport fra NIBIO 15. april 2016 vedrørende DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2015, og nærmere beskrivelser i dette vedtaket.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken. Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåket ved å analysere DNA fra innsamlede ekskrement og hår. DNA-analyser av innsamlede prøver gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelingen mellom hanndyr og hunndyr.

Bestandsmålet er gitt i antall årlige ynglinger. Det Nasjonale overvåkningsprogrammet har derfor tatt i bruk en metode utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Metoden tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. I henhold til rapporten fra Rovdata, er det beregnet at det i 2015 ble født mellom 2 og 10 kull i Norge, og at det mest sannsynlig ble født 6 kull.

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 128 ulike brunbjørner i Norge i 2015, 53 hunnbjørn og 75 hannbjørn. Dette er en nedgang sammenliknet med tidligere år, se tabell 1. Hunnbjørnene ble, i samsvar med tidligere års DNA-undersøkelser, kun påvist i begrensa og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Nord-Trøndelag og Hedmark fylker. Antallet på 128 ulike individer er

minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en lykkes i å samle materiale etter samtlige individer i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Analyser har vist at opptil halvparten av alle binner som blir påvist i Norge, har sitt hovedsakelige leveområde i Sverige.

Tabell 1. Oversikt over antall brunbjørner registrert i Norge samt antall beregnede ungekull 2010 - 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hannbjørn	113	100	76	93	82	75
Hunnbjørn	53	51	51	55	54	53
Totalt antall individer	166	151	137	148	136	128
Antall ungekull	6	6	6	7	6	6

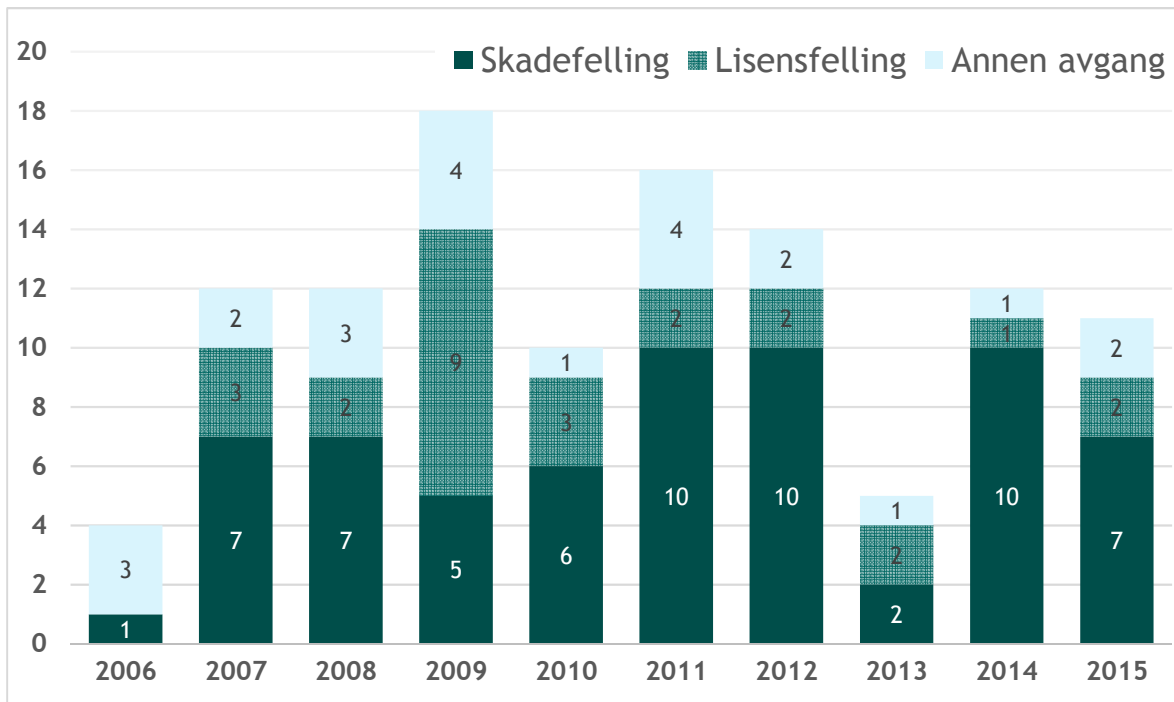
Blant de 128 individene som ble påvist i Norge i 2015 har 30 av disse med sikkerhet blitt påvist med DNA-analyser i Sverige (22), Finland (1), og Russland (7) i perioden 2005 - 2015.

Av de 128 individene registrert i 2015 ble det felt 10 brunbjørner i Norge i løpet av året, 8 hannbjørner og 2 hunnbjørner. Det ble også i mai 2016 gjenfunnet kadaver av en hunnbjørn i Nordland, som hadde dødt i en skredulykke noen gang i løpet av høsten 2015. Hunnbjørnen er en merket bjørn og kjent fra før, men ble ikke oppdaget i tide til å bli inkludert i overvåkingsrapporten. Kjent avgang av brunbjørn i Norge hittil i 2016 er 4 bjørner, hvorav alle er hannbjørner felt på skadefelling (2 i Stor-Elvdal, 1 i Tynset og 1 i Røros kommuner).

En oversikt over DNA-prøvene fra bjørnene registrert i 2015, viser at de fleste bjørnene er registrert innenfor de prioriterte bjørneområdene i region 5, 6, 7 og 8. Det gjelder 112 av totalt 128 bjørner, som har prøver registrert kun innenfor bjørneområdene, eller både innenfor og utenfor. 16 bjørner har prøver registrert kun utenfor de prioriterte bjørneområdene, og 7 av disse ble felt i løpet av 2015.

Rovviltforliket fra 2011 sier at det skal tilstrebes en brunbjørnebestand der antall hanner er 1,5 ganger antallet binner. 128 brunbjørner ble registrert i 2015, 53 hunnbjørner og 75 hannbjørner. 8 hannbjørner og 2 hunnbjørner ble skutt i 2015, mens ytterligere 4 hannbjørner er felt så langt i løpet av 2016. Dette betyr at av de 53 hunndyrene som ble registrert i 2015 lever maksimalt 51, og av de 75 hannene som ble registrert i fjor lever maksimalt 63. Dermed er forholdstallet mellom hannbjørner og hunnbjørner under målet på 1,5 som ble fastsatt av Stortinget.

Figur 1. Total avgang brunbjørn fra 2006 til 2015. Hittil i 2016 er det felt 4 bjørner.

Bestandssituasjonen for brunbjørn i Norge er sterkt påvirket av bestandssituasjonen på svensk side. I rapport «Bjørnstammens storlek i Sverige 2013» fra Det skandinaviske bjørneprosjektet er bestanden av brunbjørn i Sverige vurdert til å bestå av omlag 2800 individer. Dette er en reduksjon i bestanden fra første bestandsestimat i 2008 hvor bjørnebestanden var estimert til om lag 3200 individer. Nedgangen er størst i Norrbotten og Jämtlands län, mens den i resterende län har en relativt stabil bestand.

På svensk side er det åpnet for skade- og lisensfelling ("skydds- og licensjakt"). Fram til og med 2012 økte lisensfellingskvotene. I tillegg har skadefelling på våren, primært i reinbeiteområdene i grensene til Norge, fått en økt betydning siden 2008. Total kjent avgang av brunbjørn i Sverige i 2010 til 2015 har vært i gjennomsnitt ca 340 bjørner per år. Bestandsnedgangen i Sverige som følge av stort uttak de siste årene vil kunne få stor betydning for tiden det tar før man oppnår det vedtatte bestandsmålet i Norge. Så langt har det blitt felt 28 brunbjørner på skadefelling i Sverige, med kjent avgang om ytterligere 5 brunbjørner (totalt 33), og länsstyrelsene har åpnet for felling av til sammen 219 brunbjørner under årets lisensfelling i Sverige.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke avgrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap), og felling av store bjørnehanner medfører økt forekomst av infanticid året etter. Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisens- og skadefelling, slik at miljøforvaltningen i stor grad har oversikt over den samlede belastningen.

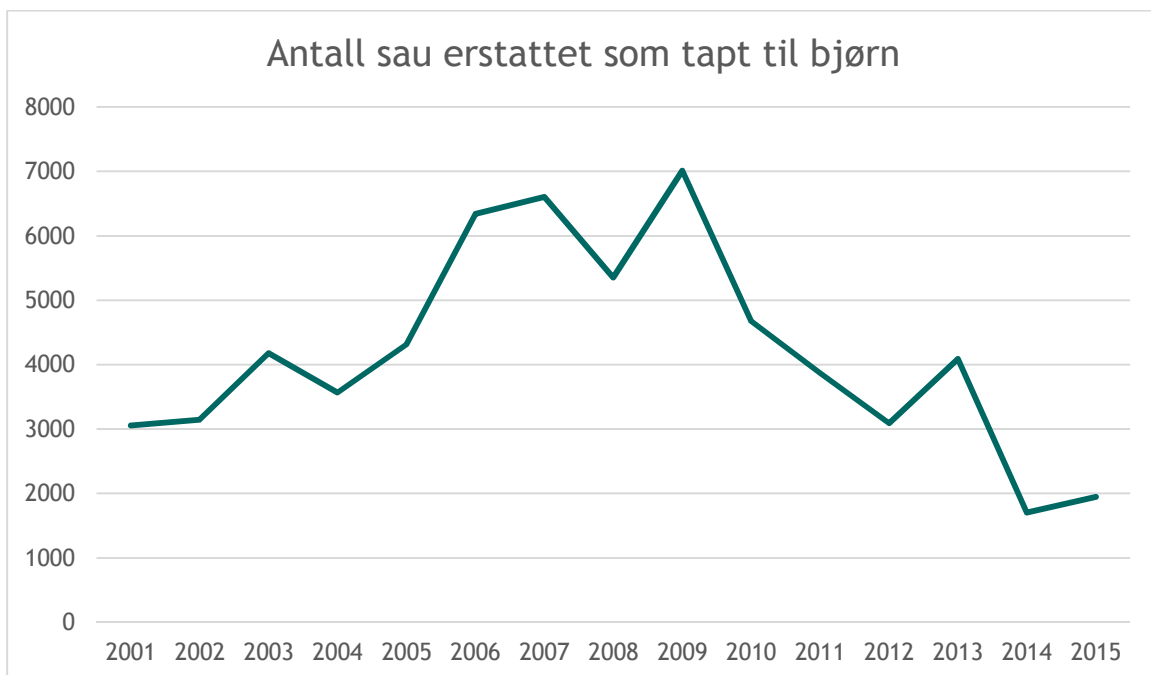

Vurdering av skadepotensialet på husdyr og tamrein:

For landet som helhet har det vært en markert nedgang i antall sau som er verifisert tatt av rovvilt, og sau erstattet som drept av rovvilt de siste årene. Fjorårets tapstall er de laveste på ti år. Antallet sau på utmarksbeite har holdt seg relativt stabilt i samme periode, men innenfor yngleområdene for brunbjørn er flere brukere omstilt til annen drift eller husdyrbeite innenfor rovviltavvisende gjerder.

Fra 2010 til 2015 har antall sau og lam det er søkt erstatning for gått ned fra 56 000 til 40 000. Etter beitesesongen 2015 utbetalte fylkesmennene erstatning for omtrent 20 100 sau som drept av fredet rovvilt. Dette er en nedgang på over 10 000 dyr fra beitesesongen 2013 hvor 31 000 sau og lam ble erstattet, og på 20 000 dyr fra beitesesongen 2007 hvor nærmere 40 000 sau ble erstattet.

Brunbjørn er totalt sett en vesentlig skadevolder på sau. Skadene kan variere mye, både mellom år og områder, og tapene er redusert betraktelig de siste årene. I 2015 ble det erstattet 1946 sau og lam som tatt av bjørn, hvilket er en liten oppgang fra 2014 hvor det ble erstattet 1705 sau og lam som tapt til bjørn. Til sammenligning ble det i 2009 erstattet 7000 sau og lam som tatt av bjørn, noe som viser at skadene forårsaket av bjørn har gått vesentlig ned de seinere år.

Figur 2. Sau og lam erstattet som drept av brunbjørn i perioden 2001-2015.

Det har også vært en nedgang i antall verifiserte rovviltskader forårsaket av brunbjørn. I 2015 ble det dokumentert eller antatt drept 287 sau og lam av brunbjørn i hele Norge. Tilsvarende tall for 2013 var 786 verifiserte skader, og 516 i 2012. For rovviltregionene med bestandsmål for brunbjørn er det også en generell nedgang i dokumenterte og antatte skader forårsaket av brunbjørn de siste årene, men i Hedmark, Sør- og Nord-Trøndelag og Troms er det en økning i verifiserte skader inneværende år sammenlignet med samme tid i fjor (se tabell 2).

Tabell 2. Antall sau og lam dokumentert eller antatt drept av brunbjørn 2010-2015 i de aktuelle fylker med mål om yngling av brunbjørn.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Hedmark	311	224	153	108	87	22 (9)	45
Møre og Romsdal	0	1	9	0	0	0	0
Sør-Trøndelag	105	23	15	145	0	0	36
Nord-Trøndelag	169	146	178	290	116	133 (48)	94
Nordland	20	86	80	101	59	7 (3)	1
Troms	2	0	17	26	0	13 (13)	17
Finmark	32	55	9	0	0	86 (55)	0
Totalt	639	535	461	670	262	261 (128)	193

*For kolonnen 2016 vises antall sau og lam dokumentert og antatt drept av bjørn så langt i år (fra 1. november 2015 - 3. august 2015), tallene i parentes i kolonnen 2015 tilsvarer samme periode.

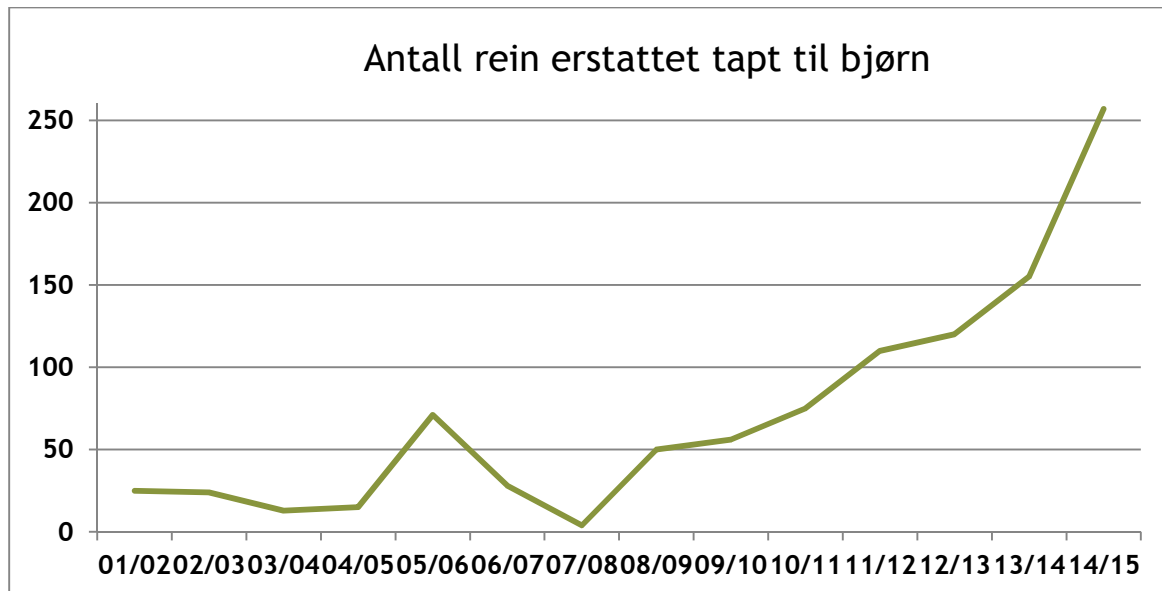
Hittil i årets beitesesong er det registrert 210 sau eller lam dokumentert eller antatt tatt av brunbjørn i hele landet (hentet fra Rovbase i perioden fra 1. november 2015 til 3. august 2016), se kart over skader i figur 3. Om en sammenlikner med tilsvarende periode i fjor (144) er årets skadeomfanget som dokumentert kan tilskrives brunbjørn noe høyere.

Figur 3. Kart over dokumenterte og antatte skader forårsaket av brunbjørn i perioden 1. november 2015 til og med 3. august 2016. Skraverte områder er forvaltningsområder for brunbjørn i Norge.

Brunbjørnens predasjon på tamrein undersøkes nå i en studie i Nord-Sverige. Det antas at predasjonen på tamrein er størst under kalvingsperioden. Grad av overlapp mellom kalvingsområder og tette bjørnebestander vil derfor ha stor innvirkning på skadepotensialet. De fleste

reinbeitedistrikter i Norge har kalvingsområder som i liten grad har besøk av brunbjørn, og det påvises kun noen få rein drept eller skadet av brunbjørn hvert år. Likevel har forskningsprosjektet vist at brunbjørnpredasjon på reinkalv i kalvingsperioden kan være veldig vanskelig å påvise. Dette har i økt grad blitt tatt hensyn til i skjønnsvurderingen i erstatningsutmålingen, og antall rein erstattet til brunbjørn har økt de siste årene (Figur 4).

Figur 4. Tamrein erstattet som drept av brunbjørn reindriftsåret 2001/2002 - 2014/2015.

Det følger videre av naturmangfoldloven § 14 første ledd at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. Annet ledd slår fast at ved vedtak i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnet for samisk kultur. Vedtaket er fattet på bakgrunn av potensialet for rovviltskader og det ivaretar slik sett både andre samfunnsinteresser etter første ledd og naturgrunnet for samisk kultur etter annet ledd.

Om arealdifferensiering i rovviltregionene:

Av rovviltforliket i 2011 fremgår det at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Det vil si at det skal være tydelige forvaltningsmessige forskjeller i henholdsvis prioriterte rovviltområder og prioriterte beiteområder. For å øke forutsigbarheten i beitenæringen skal det, utenfor prioriterte yngleområder for brunbjørn, gis økt adgang til lisensfelling av hannbjørner slik at forekomsten av hannbjørner i prioriterte beiteområder reduseres.

I sine forvaltningsplaner legger rovviltnemndene opp til en begrenset utbredelse av ynglende brunbjørn innenfor regionene for å redusere tap og konfliktnivå. I tråd med rovviltforliket av 2011 skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling i prioriterte rovviltområder, med utgangspunkt i forekomsten av rovvilt i beiteområdet. Det vil si at rovviltet gis tydelig prioritet fremfor produksjoner basert på utmarksbeite, og at det skal praktiseres en høy terskel for tillatelse til uttak av rovvilt i slike områder. Vi har derfor åpnet for lisensfelling utenfor de prioriterte forvaltningsområdene for brunbjørn i henhold til gjeldene forvaltningsplaner. I region 5 Hedmark er den del av forvaltningsområdet for rovvilt som ligger vest for Glomma i Stor-Elvdal tatt med, denne sonen er

viktig for måloppnåelse for bestanden av jerv og ikke brunbjørn. Dette er også i tråd med anbefalingene fra rovviltnemndene.

Miljødirektoratet legger til grunn at de regionale rovviltnemndene for forvaltningsregion 5, 6 og 8 med sin geografiske differensiering har ivaretatt de hensyn som er nedfelt naturmangfoldloven § 12. Direktoratet viser til sin uttalelse til forvaltningsplanen for region 7 angående den geografiske differensieringen som nemnda har lagt til grunn. Direktoratet påpeker at regionen har mål om en årlig yngling av brunbjørn, og at områdene som er definert som yngleområde for brunbjørn kan gjøre det vanskeligere å oppnå målsettingen med bakgrunn i kunnskap om forekomst av hunnbjørn i tilgrensende områder i Sverige. Avgrensningen synes i stor grad å være styrt av beitebruken og uten hensyn til de biologiske forutsetninger for faktisk å oppnå målsettingen. Direktoratet viser videre til brev fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet til rovviltnemnda i region 7 den 20. juli 2016, hvor de utpeker den svært fragmentariske utvelgelsen av henholdsvis prioriterte beiteområder og yngleområder for rovvilt og de utfordringer dette skaper for praktisk oppfølging av forvaltningen.

Nærmere om kvotefastsettelse i region 5-8:

Utviklingen i brunbjørnbestanden i Norge har de siste årene gått i feil retning i henhold til fastsatt nasjonalt bestandsmål, og bestanden er i dag betydelig under målet. Ingen av regionene som har nasjonale mål om ynglinger av brunbjørn har nådd dette i dag. Ut fra en totalvurdering av alle ovennevnte forhold anser Miljødirektoratet det likevel for forsvarlig å fastsette en begrenset kvote for lisensfelling av brunbjørn innenfor nærmere avgrensede områder. De fastsatte fellingsområdene, som i sin helhet er utenfor de prioriterte brunbjørnområdene, reduserer sannsynligheten for å felle binner ned til et minimum. Miljødirektoratet har lagt til grunn kjent aktivitet av brunbjørn i regionene, skader på sau og tamrein, utviklingen i skadebildet, kjent avgang av brunbjørn siste år og tidligere års erfaring med lisensfelling i regionene. Ut fra dette finner vi grunnlag for å åpne for lisensfelling av 1 bjørn i region 5, 2 bjørner i region 6, 1 bjørn i region 7 og 3 bjørner i region 8. Direktoratet har redusert kvoten for lisensfelling sammenlignet med den totale kvoten anbefalt av rovviltnemndene. Fellingsområdene for alle regionene er utenfor vedtatte yngleområder for brunbjørn, i tråd med rovviltnemndenes anbefalinger. Miljødirektoratet har vurdert skadebildet i Troms i region 8, og har med hensyn til dette valgt en annen kvotefordeling i regionen enn anbefalingen fra rovviltnemnda i region 8. I tillegg har direktoratet valgt en annen områdeavgrensning enn anbefalingen fra rovviltnemnda i region 7.

Et uttak av 7 brunbjørner vurderes ikke å være til skade for bestandens overlevelse. Det vises i den forbindelse til beskrivelse av brunbjørnens bestandssituasjon i Norge og Skandinavia. Ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, er andre løsninger vurdert, men ikke funnet tilfredsstillende innenfor de prioriterte beiteområdene. Direktoratet gjør oppmerksom på at all avgang av brunbjørn innenfor den enkelte region etter at vedtaket er fattet belastes aktuell lisenskvote. Brunbjørn felt ved lisensfelling belastes ikke kvote for betinget skadefelling i regionen. Direktoratet har i brev av 1. juni 2016 gitt fylkesmennene betinget fellingstillatelse på brunbjørn som kan iverksettes etter gitte vilkår.

Vedtak

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 18, første ledd, bokstav b og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) §

13, jf. §§ 1 og 3, fatter Miljødirektoratet vedtak om lisensfelling av brunbjørn innenfor region 5, 6, 7 og 8 i 2016.

Kvoten settes til totalt 7 brunbjørner, hvorav én (1) bjørn innenfor region 5, to (2) bjørner innenfor region 6, en (1) bjørn innenfor region 7 og tre (3) bjørner innenfor region 8.

Nærmere avgrensninger av kvoter og områder;

1.1. Region 5 - Hedmark: 1 bjørn i følgende områder: Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga, Os, Ringsaker, Hamar, Løten, Stange og Nord-Odal kommuner. I tillegg inngår de deler av kommunene Åsnes, Våler, Elverum, Åmot, Rendalen og Stor-Elvdal som ligger vest for Glomma, samt den delen av Engerdal kommune som ligger nord og øst for følgende grense: Fra riksgrensen og vestover langs rv 218 til Femundsenden, videre langs Femunden til Gløta og etter denne til Isteren. Videre nordover langs sjøens vestsida til Isterens nordende i Bjørnfjordvika, derfra over til Jonasodden. Videre nordover langs vestsida av Femunden til grensen til Os kommune.

1.2. Region 6 - Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal; 2 bjørner utenfor vedtatt ynggeområde for brunbjørn i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylke.

1.3. Region 7 - Nordland; 1 bjørn innenfor Beiarn, Gildeskål, Meløy, Bodø kommune sør for Saltfjorden/Skjerstadvjorden, Saltdal kommune vest for E6, Rødøy, Lurøy, Leirfjord, Nesna, Hemnes, Vefsn, Vevelstad, Brønnøy, Bindal, Grane og Hattfjelldal kommuner, samt de deler av Rana som er utenfor forvaltningsområdet for brunbjørn.

1.4. Region 8 - Finnmark og Troms; 3 bjørner, hvorav maks 2 binner. Inntil 1 bjørn kan felles i B-området øst for Munkefjorden i Sør-Varanger kommune.

Fellingsområdene omfatter;

Finnmark: De delene av Sør-Varanger kommune som ligger i B-området, de deler av Karasjok og Kautokeino kommuner som ligger i B-området og kommunene Nesseby, Vadsø, Vardø, Berlevåg, Båtsfjord, Tana, Gamvik, Lebesby, Porsanger, Alta og Kvalsund.

Troms: Innenfor B-området i Troms fylke. Fellingsområdet omfatter kommunene Skånland, Gratangen, Lavangen, Salangen, Bardu, Sørreisa, Dyrøy (fastlandet), Lenvik (fastlandet), Målselv, Balsfjord, Tromsø, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Nordreisa og Kvænangen.

2. Særlige vilkår:

A. Lisensfelling omfatter også områder vernet etter naturmangfoldloven der vernebestemmelsene åpner for dette eller der forvaltningsmyndigheten har gitt nødvendig dispensasjon.

B. Fellingsperioden er 21. august til og med 15. oktober.

C. Forsøk på felling kan bare skje i perioden fra 1 time før soloppgang til 2 timer før solnedgang.

D. Lisensfelling av brunbjørn krever grunneiers tillatelse.

E. Bruk av hund under lisensfelling er tillatt, med unntak av løs, på drevet halsende hund.

F. Binne med unge(r), samt hennes unger (uansett alder) er unntatt fra lisensfelling.

G. Lisensfelling på brunbjørn etter dette vedtak kan ikke drives som åtejakt. Et åte defineres som animalsk eller vegetabilsk materiale eller annet som er utplassert eller på annen måte tilordnet med hensikt å lokke til seg vilt.

H. Felling eller forsøk på felling skal umiddelbart meldes til Fylkesmannen og Statens naturoppsyn.

Jeger skal fremvise felt dyr for Statens naturoppsyn for umiddelbar kontroll, merking og prøvetaking

av biologisk materiale, og jeger skal kunne påvise fellingssted etter anmodning fra Statens naturoppsyn, politiet eller Fylkesmannen.

I. Miljødirektoratet kan til enhver tid stanse lisensfelling eller endre fastsatt kvote dersom nye bestandsopplysninger eller opplysninger om irregulær avgang tilsier det, eller vilkårene A-H over ikke overholdes.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. forvaltningsloven § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Morten Vangen
Fung avdelingsdirektør

Veronica Sahlén
rådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Adresseliste

Finmarkseiendommen / Finnmárkkuopmodat	Postboks 133	9811	VADSØ
Fylkesmannen i Finnmark / Finnmárkku Fylkkamánni	Statens hus	9815	Vadsø
Fylkesmannen i Troms / Romssa Fylkkamánni	Postboks 6105	9291	Tromsø
Fylkesmannen i Nordland	Moloveien 10	8002	Bodø
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag / Noerhte-Trööndelagen fylhkenålma	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Postboks 4710 Sluppen	7468	Trondheim
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Postboks 2520	6404	Molde
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar
Østfinnmark politidistrikt		9917	KIRKENES
Vestfinnmark politidistrikt	Postboks 330	9615	HAMMERFEST
Troms politidistrikt	Postboks 6132	9291	TROMSØ
Midtre Hålogaland politidistrikt		9480	HARSTAD
Salten politidistrikt	Postboks 1023	8001	BODØ
Helgeland politidistrikt	Postboks 570	8651	MOSJØEN
Nord-Trøndelag politidistrikt	Postboks 2620	7734	STEINKJER
Nordmøre og Romsdal politidistrikt	Postboks 244	6501	KRISTIANSUND N
Rovviltnemnda i region 5	c/o Fylkesmannen i Hedmark, Postboks 4034	2306	HAMAR
Rovviltnemnda i region 6	c/o Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Postboks 2600	7734	STEINKJER
Rovviltnemnda i region 7	c/o Fylkesmannen i Nordland, Moloveien 10	8002	BODØ
Rovviltnemnda i region 8	c/o Fylkesmannen i Troms, Postboks 6105	9291	TROMSØ
Sámediggi - Sametinget	Ávjovárgeaidnu 50	9730	KARASJOK
Norges Jeger- og Fiskerforbund	Postboks 94	1378	NESBRU
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Landbruksdirektoratet Alta	Postboks 1104	9504	ALTA
Landbruksdirektoratet Oslo	Postboks 8140 Dep	0033	OSLO
Sunnmøre politidistrikt	Postboks 1353 Sentrum	6001	ÅLESUND
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007, Dep	0030	OSLO

Vedlegg

- 1 Lisensfelling av brunbjørn - Administrasjon og annen informasjon